

PM 2011:14 RII (Dnr 303-1910/2009)

Utnyttja EU-undantaget för att samla in matavfallet i Stockholm

Skrivelse från Emilia Hagberg och Yvonne Ruwaida (båda MP)

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

Skrivelsen från Emilia Hagberg och Yvonne Ruwaida (båda MP) om ”Utnyttja EU-undantaget för att samla in matavfallet i Stockholm” anses besvarad med hänvisning till vad som anförs i denna promemoria.

Föredragande borgarrådet Ulla Hamilton anför följande.

Ärendet

Emilia Hagberg och Yvonne Ruwaida (båda MP) har i en skrivelse den 17 september 2009 föreslagit att staden ska öka matavfallsinsamlingen och även investera i en förbehandlingsanläggning i syfte att öka biogasproduktionen. Skrivelsen utgår ifrån att EU har infört ett undantag i sina upphandlingsregler som gör det tillåtet att ett kommunalägt bolag kan anlitas av kommunen. Tidigare har detta inte varit tillåtet eftersom krav funnits på att alla tjänster ska upphandlas. För Stockholm innebär förändringen enligt skrivelsen att det inte längre finns några hinder för att låta Stockholm Vatten AB bearbeta och röta matavfallet för produktion av biogas. Detta innebär att en investering i en förbehandlingsanläggning nu blir ekonomiskt säkrare.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret anför att redan idag har alla som vill ansluta sig till matavfallsinsamling möjlighet att göra detta. Denna möjlighet omfattar verksamheter samt boende i flerbostadshus och småhus. Ett kontinuerligt arbete pågår med att ansluta i första hand skolor och restauranger till matavfallsinsamlingen och antalet ökar stadigt. Insamlingsnivån ligger idag på närmare 7 %. Det aktuella regeringsförslaget om s.k. ”frival” för verksamheter, kommer om det går igenom att begränsa stadens rådhets över matavfall från verksamheter. En konsekvens av det är också att osäkerhet råder kring vilka mängder trafikkontoret då skulle kunna leverera till en förbehandlingsanläggning som föreslås hos Stockholm Vatten AB.

Mina synpunkter

Det undantag som skrivelsen hänvisar till är ett undantag i upphandlingsreglerna, ”Teckal-kriterierna”, som i vissa fall gör det tillåtet för kommunen att direkt anlita ett kommunalägt bolag för tjänster. Med utgångspunkt i detta undantag påstås att för Stockholm skulle denna förändring innebära att det inte finns några hinder för att exempelvis låta Stockholm Vatten AB bearbeta och röta matavfallet som trafikkontoret samlar in för produktion av biogas.

För det första måste ett antal kriterier vara uppfyllda för att undantag överhuvudtaget ska bli aktuellt. Ett sådant är verksamhetskriteriet som innebär att huvuddelen av verksamheten måste vara riktad mot staden. Stockholm Vatten AB:s verksamhet är till största del riktad mot VA-kunder. Möjligtvis skulle ett separat dotterbolag som staden direkt använde sig av vara möjligt men det är inte säkert. Rättsläget är mycket oklart över exakt hur och när undantaget kan användas.

För det andra rör sig detta om en temporär lagstiftning under en begränsad tid. Det innebär att det inte finns några som helst garantier för att undantaget kommer att finnas kvar.

För det tredje så är definitionen av hushållsavfall under omprövning. Det kan mycket väl bli så att matavfall från sådana verksamheter, som storkök och restauranger inte längre kommer att omfattas av det kommunala insamlingsmonopolet. Släpps detta avfall ”fritt” kan det mycket väl vara så att andra aktörer kommer in på marknaden och tar hand om det matavfallet (som i Stockholm utgör en väsentlig del). Avfallskvarnar kan vara ett gott komplement för att både minska avfallsmängderna i kärn och nyttiggöra det organiska avfallet från hushållen. Staden har tagit bort kravet på anmälan av avfallskvarnar för att underlätta för fastighetsägare som önskar installera sådana. I det nya miljöprofilområdet Norra Djurgårdsstaden förbereds också för avfallskvarnar i flera av fastigheterna.

Mot bakgrund av det högst osäkra läget anser jag att det inte är lämpligt att staden i nuläget investerar de mellan 40 och 60 miljoner kronor som en förbehandlingsanläggning kostar.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

Skrivelsen från Emilia Hagberg och Yvonne Ruwaida (båda MP) om ”Utnyttja EU-undantaget för att samla in matavfallet i Stockholm” anses besvarad med hänvisning till vad som anförs i denna promemoria.

Stockholm den 13 januari 2011

ULLA HAMILTON

Bilaga

Skrivelse från Emilia Hagberg och Yvonne Ruwaida (båda MP) om att utnyttja EU-undantaget för att samla in matavfallet i Stockholm.

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarråden *Carin Jämtin* och *Tomas Rudin* (båda S) enligt följande.

Vi föreslår borgarrådsberedningen föreslå kommunstyrelsen besluta att

1. Bifall skrivelsen i sin helhet.
2. Därutöver anföras.

Västvärldens stora matavfall är en stor miljöbov. Stockholmslarna slänger enorma mängder mat varje år. Genom att samla in matavfall för att röta det för produktion av biogas minskar vi i det lilla det stora slöseriet av resurser som matavfallet innebär. Idag ligger insamlingsnivån av matavfall på bara 7 %, vilket knappast är en siffra vi kan vara stolta över och flera andra städer ligger långt före oss i den här frågan. Vi tror inte att det beror på att stockholmarna är mindre miljövänliga än till exempel västeråsarna, det beror snarare på att de politiska ambitionerna på området varit för låga. Det är dags att höja de ambitionerna.

Det är stadens uppgift att se till att det är enkelt, till och med självklart, för stockholmarna att ha en hållbar livsstil. Det görs genom att se till att det är lätt att välja klimatsmart, att de hållbara alternativen finns nära till hands. Det görs till exempel genom att staden ser till att matavfall blir till biogas. När nu möjligheten att göra just det öppnat sig via ett undantag i EU:s upphandlingsregler verkar det dumt att inte ta den här chansen.

Reservation anfördes av borgarrådet *Per Bolund* (MP) enligt följande.

Jag föreslår borgarrådsberedningen föreslå kommunstyrelsen besluta att

1. Stockholms stad utökar matavfallsinsamlingen att gälla i hela staden, såväl hushåll, storkök och restauranger
2. staden tar fram en strategi för genomförande för utökad matavfallsinsamling till 70% år 2014
3. Stockholms stad bildar ett dotterbolag under Stockholm Vatten för att investera i en förbehandlingsanläggning
4. anföras följande

Skrivelsen har sin utgångspunkt i att Stockholms stad idag omhändertar och behandlar en försvinnande liten del av allt matavfall som uppkommer. År 2010 omhändertogs 7,7 procent av allt matavfall i staden och endast 2,5 procent av det matavfall som alstras i hushållen. Vi menar att det är ett enormt slöseri att så stor andel följer med övriga hushållsavfallet till förbränning i Högdalen, eftersom matavfallet är en utmärkt resurs för produktion av biogas.

Under den gångna mandatperioden har ytterst lite hänt för att underlätta för storkök, restauranger och framför allt hushåll att sortera ut sitt matavfall. Anmälningssplikten för att installera en avfallsskvarn är borttagen, men därifrån till tydliga politiska målsättningar och konkreta handlingsplaner för hur merparten av matavfallet ska kunna omhändertas, är det väldigt långt.

Efterfrågan på biogas är långt större än utbudet och idag fraktas gas från t ex Linköping och Västerås till Stockholm. Samtidigt har Stockholm Vatten AB goda möjligheter att utöka sin biogasproduktion och ta emot mycket stora volymer matavfall. Enligt Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande är Stockholm Vatten AB och Trafikkontoret efter mångåriga diskussioner överens om att Stockholm Vatten ska etablera en förbehandlingsanläggning, där både matavfall insamlat i stadens regi och från privata aktörer kan tas emot. Enligt tjänsteutlåtandet kommer Trafikkontoret och Stockholm Vatten inom kort att föreslå detta i ett ärende.

Det är dock mycket oroande att ovan nämnda tjänsteutlåtande är daterat 10 november 2009 och att ingenting uppenbarligen har hänt i frågan sedan dess. Denna skrivelse skulle givetvis ha remitterats till såväl Trafikkontoret som Stockholm Vatten AB, så det hade beretts på ett korrekt sätt och frågan om en samsyn kring en förbehandlingsanläggning hade utretts. Det är i

sammanhanget ytterst förvånande att alliansen med moderaterna i spetsen fortsätter att hävda att man gjort tillräckligt och att en förbehandlingsanläggning är en dålig investering för staden. Vi kan omöjligt tolka det på annat sätt än att den moderatledda alliansen inte vill ta i frågan och väljer att stoppa det arbete som har påbörjats.

Stockholms stad börjar bli ensamt om att tycka att matavfall för biogasproduktion är en lågt prioriterad fråga. Många andra svenska kommuner har kommit väldigt mycket längre. I regeringskansliet har miljöminister Andreas Carlgren satt upp målet att minst hälften av all mat som slängs ska rötas till biogas eller komposteras. Är det inte dags för miljöborgarrådet och trafik- och renhållningsborgarrådet i Stockholm att följa efter?

Stockholm behöver en framåtsyftande strategi för ökad matavfallsinsamling och biogasproduktion.

Kommunstyrelsen

Reservation anfördes av *Carin Jämtin*, *Roger Mogert* och *Tomas Rudin* (alla S) med hänvisning till reservationen av (S) i borgarrådsberedningen.

Reservation anfördes av *Stefan Nilsson* och *Emilia Hagberg* (båda MP) och *Karin Rågsjö* (V) med hänvisning till reservationen av (MP) i borgarrådsberedningen.

ÄRENDET

Emilia Hagberg och Yvonne Ruwaida (båda MP) har i en skrivelse den 17 september 2009 föreslagit att staden ska öka matavfallsinsamlingen och även investera i en förbehandlingsanläggning i syfte att öka biogasproduktionen. Skrivelsen utgår ifrån att EU har infört ett undantag i sina upphandlingsregler som gör det tillåtet att ett kommunalägt bolag kan anlitas av kommunen. Tidigare har detta inte varit tillåtet eftersom krav funnits på att alla tjänster ska upphandlas. För Stockholm innebär förändringen enligt skrivelsen att det inte längre finns några hinder för att låta Stockholm Vatten AB bearbeta och röta matavfallet för produktion av biogas. Detta innebär att en investering i en förbehandlingsanläggning nu blir ekonomiskt säkrare.

BEREDNING

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 10 november 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret antar att det som beskrivs i skrivelsen angående undantaget från EU:s upphandlingsregler åsyftar upphandlingar enligt de så kallade ”Teckal-kriterierna” och precis som anförs i skrivelsen innebär detta att ett av staden ägt bolag kan anlitas av staden.

Biogasmarknaden i Stockholm har utvecklats explosionsartat sedan 2002. Försäljningen vid publika tankställen uppgår idag till över 6 miljoner normalkubikmeter/år. Cirka hälften av denna mängd kommer från Stockholm Vatten AB som även levererar sin biogas direkt till SL och Fortum via ledningar. För att möta den ökade efterfrågan i Stockholm måste gas köras hit från t.ex. Linköping och Västerås.

Stockholm Vatten AB kan utöka produktionen i sina anläggningar baserat på tillkommande externt substrat. Stockholm Vatten AB har stora rötningsvolym och processkunskap och har dessutom arbetat med frågan sedan 2003. Henriksdal har tillstånd att ta emot större mängder matavfall än idag, en ny mottagningsstation i berget byggs för närvarande.

Stadsledningskontoret erfar att det redan förts diskussioner mellan Stockholm Vatten AB och trafikkontoret. Under innevarande höst har dessa samtal intensifierats och en gemensamt utarbetat ärende till trafik- och renhållningsnämnden respektive styrelsen för Stockholm Vatten AB planeras inom kort. Det gemensamma förslaget är att Stockholm Vatten AB etablerar en förbehandlingsanläggning, där både matavfall insamlat i stadens regi och från privata aktörer kan tas emot. De juridiska aspekterna bedöms genom att stadens juridiska avdelning involverats. Bland annat behövs utredas hur projektet förhåller sig till vad som föreslås i departementspromemorian (Ds 2009:36) och hur kontraktet bör formuleras.

Angående förslagen i skrivelsen har stadsledningskontoret följande kommentarer:

Redan idag har alla som vill ansluta sig till matavfallsinsamling möjlighet att göra detta. Denna möjlighet omfattar verksamheter samt, boende i flerbostadshus och småhus. Ett kontinuerligt arbete pågår med att ansluta i första hand skolor och restauranger till matavfallsinsamlingen, och antalet ökar stadigt. Insamlingsnivån ligger idag på närmare 7 %. Det aktuella regeringsförslaget om sk ”frival” för verksamheter, kommer om det går igenom att begränsa stadens rådighet över matavfall från verksamheter. En konsekvens av det är också att osäkerhet råder kring vilka mängder trafikkontoret kommer att kunna leverera till en förbehandlingsanläggning hos Stockholm Vatten AB.

Mål för stadens insamling av matavfall finns angivna i avfallsplanen. Det finns också en handlingsplan antagen i renhållningsnämnden 2006-03-22. Under 2006 gjordes vidare en omfattande utredning av Stockholm Vatten AB och trafikkontoret, avdelning avfall där förutsättningar för införande av ett storskaligt system för insamling och biologisk behandling av matavfall i Stockholm redovisas.¹ Utredningen godkändes av KF i juni 2006.

Mot bakgrund av att trafikkontoret och Stockholm Vatten AB redan arbetar med frågan i enlighet med tidigare fattade politiska beslut och mål, anser stadsledningskontoret att denna, pågående process får utvisa som ges. Processen bevakar även besluten som kan komma kring den tidigare nämnda departementspromemorian (Ds 2009:36).

Stadsledningskontoret föreslår att skrivelsen från Emilia Hagberg och Yvonne Ruwaida, båda (mp), anses besvarad med vad som anförs i tjänsteutlåtandet.

¹ ”Insamling och biologisk behandling av matavfall i Stockholm” dat. 2006-02-28